

Orientering om indberetningspligt til Stofmisbrugsdatabasen (SMDB)

1. Baggrund

Denne orientering beskriver indberetningskravene på stofmisbrugsområdet, som fremgår af kapitel 5 i bekendtgørelse nr. 1502 af 29. juni 2021 om dataindberetninger på socialområdet (herefter benævnt databekendtgørelsen).

Flere kommuner har henvendt sig til Danmarks Statistik med spørgsmål om indberetningsansvar til SMDB; især ved tilfælde, hvor en borger måske modtager såvel socialfaglig som sundhedsfaglig stofmisbrugsbehandling og har folkeregisteradresse i én kommune, men mest opholder sig i en anden kommune.

Orienteringen er udarbejdet for at adressere spørgsmål af denne karakter og er endvidere suppleret med forskellige borgereksempler. Orienteringen skal således være med til at belyse indberetningspligten til SMDB på tværs af stofmisbrugsbehandling efter service- og sundhedsloven.

2. Indberetningsflow og forhold mellem kommune og behandlingstilbud

Kommunerne skal indberette oplysninger om borgere, der modtager behandling for stofmisbrug til SMDB, jf. § 20 i databekendtgørelsen.

Indberetningen består af oplysninger, som hhv. myndighed (kommunen) og behandlingstilbud typisk indberetter, men det er kommunen, der har ansvaret for, at behandlingstilbuddene indberetter til SMDB. Alternativt kan kommunerne vælge at indberette hele behandlingsforløbet til SMDB, hvilket forudsætter en fuldmagt fra behandlingstilbuddet.

Oplysninger til SMDB, som kommunen (myndighed) typisk indberetter til SMDB, omhandler både den socialfaglige og sundhedsfaglige stofmisbrugsbehandling.

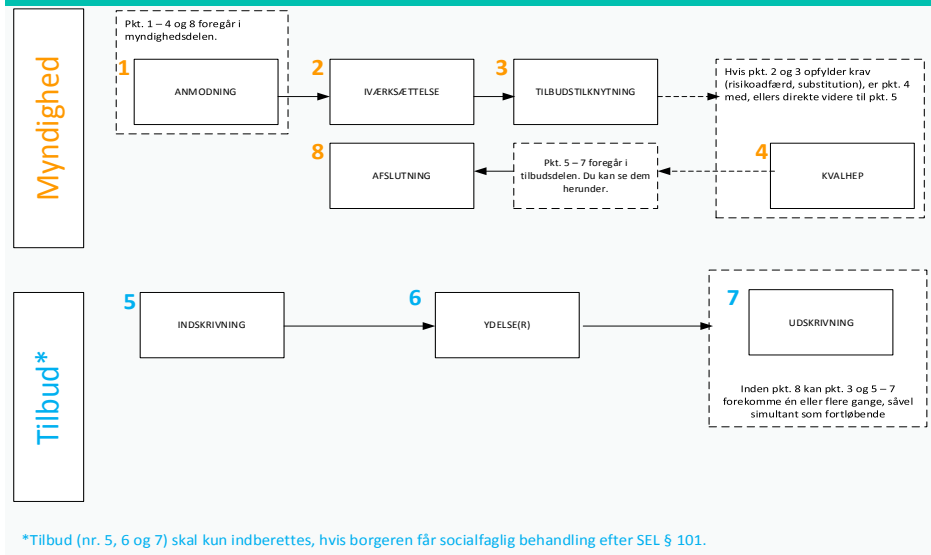
Det er kun i forbindelse med socialfaglig stofmisbrugsbehandling efter § 101 i serviceloven, at skema 5 (Indskrivning), 6 (Ydelser) og 7 (Udskrivning) skal indberettes til SMDB, jf. figur 1. Såfremt en borger udelukkende modtager sundhedsfaglig stofmisbrugsbehandling, jf. § 142 i sundhedsloven, skal skema 5, 6 og 7 ikke indberettes til SMDB.

Det er borgerens handlekommune (kommunen, der visiterer til behandling), der skal sørge for, at behandlingstilbuddet, som udfører den socialfaglige stofmisbrugsbehandling, indberetter til SMDB ved at udfylde skema 5, 6 og 7, jf. § 21 i databekendtgørelsen.

På det sociale område er handlekommunen i udgangspunktet den samme som borgerens opholdskommune, jf. kapitel 3 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (retssikkerhedsloven).

Figur 1: Indberetning til SMDB fordelt på skemaer

Indberetningsflowet ovenfor er farveinddelt, hvor orange indikerer, hvad myndigheden (kommunen) typisk skal indberette af oplysninger, mens den blå farve indikerer, hvad behandlingstilbuddet typisk skal indberette af oplysninger.

I dokumentet *Fællesindhold for SMDB* er oplysningerne ligeledes inddelt i skemaer, hvor det fremgår, hvorvidt det er myndigheden eller behandlingstilbuddet, som typisk står for indberetningen af det enkelte skema. Det er muligt at finde *Fællesindhold for SMDB* via dette link: www.dst.dk/smdb_vejl_faellesindhold.pdf.

Det er muligt for kommuner at overdrage indberetning af behandlingsforløb til behandlingstilbuddene, men kommunen vil fortsat have ansvaret for, at behandlingstilbuddene indberetter til SMDB. I den forbindelse er det nødvendigt at overdrage rettigheder til behandlingstilbuddet, så de kan tilgå registrering og indberetning af den *orange del* (myndighedsdelen), jf. ovenstående figur af indberetningsflowet. Læs mere om, hvornår og hvordan man kan overdrage rettigheder via dette link: https://www.dst.dk/ext/velfaerd/SMDB_vejl_indberetning--pdf.

På samme måde kan kommuner også stå for at indberette oplysningerne for behandlingstilbud, hvis kommunen fx anvender et eget behandlingstilbud. Oftest ved at medarbejdere i det kommunale rusmiddelcenter agerer både myndighed og behandlingstilbud.

3. Afklaring af myndighedsansvar for indberetningen

Der kan være forskel på, hvilken kommune der har ansvaret for indberetningerne af et behandlingsforløb til SMDB alt afhængig af, om borgeren modtager behandling efter serviceloven, sundhedsloven eller begge dele samtidig:

3.1 Indberetning af social stofmisbrugsbehandling efter SEL § 101 → Handlekommunen har indberetningspligten

Handlekommunen er den kommune, som visiterer til indsatser efter serviceloven, jf. lov om retssikkerhed og administration på det sociale område § 9, stk. 1 og 2. Handlekommunen er i udgangspunktet borgerens *opholdskommune*. Med opholdskommune menes den kommune, hvor borgeren har bopæl (folkeregisteradresse) eller sædvanligvis opholder sig.

Det vil derfor oftest være borgerens opholdskommune, der visiterer til social stofmisbrugsbehandling efter § 101 i lov om social service, og det er dermed oftest opholdskommunen, som har indberetningspligten.

Borgeren kan dog opholde sig midlertidigt i en anden kommune, hvor det vil være den oprindelige opholdskommune, som har indberetningspligten, jf. retssikkerhedslovens § 9, stk. 7. Dette forudsætter, at den oprindelige opholdskommune eller anden offentlig myndighed har medvirket til, at borgeren har fået ophold på fx et herberg i en anden kommune, jf. retssikkerhedslovens § 9, stk. 7, nr. 1.

I tvivlsspørgsmål er der flere faktorer, der afgør, hvilken kommune der er borgerens opholdskommune. For hjemløse er det fx det sted, hvor borgeren faktisk opholder sig og har mest lyst til at opholde sig, som vægtes højere end en evt. folkeregisteradresse.

En kommune ophører ikke med at være opholdskommune for en borger, hvis borgeren midlertidigt opholder sig i en anden kommune, fx i forbindelse med ferie, indlæggelse, strafafsoning eller midlertidige ophold som led i en social indsats, fx døgntilbud.

Der henvises til vejledningen om retssikkerhedslovens kapitel 33 for nærmere beskrivelse af opholdskommunebegrebet, som kan tilgås her:

[Retssikkerhedsvejledningen \(retsinformation.dk\)](https://retsinformation.dk).

3.2 Indberetning af sundhedsfaglig stofmisbrugsbehandling efter SUL § 142

→ Bopælskommunen har indberetningspligten

Det vil være borgerens *bopælskommune*, dvs. den kommune, hvor borgeren er tilmeldt folkeregistret, som efter sundhedslovens § 142 er forpligtet til at tilbyde sundhedsfaglig stofmisbrugsbehandling med afhængighedsskabende lægemidler.

I de fleste tilfælde vil bopæls- og opholdskommune være den samme, men der kan være situationer, hvor bopæls- og opholdskommune er forskellig fra hinanden. Fx skifter nogle borgere folkeregisteradresse, når de opholder sig på forsorghjem eller lignende midlertidige adresser. I sådanne tilfælde er kommunen, hvor forsorghjemmet ligger, forpligtet til at tilbyde sundhedsfaglig stofmisbrugsbehandling samt stå for indberetning af det sundhedsfaglige behandlingsforløb til SMDB.

4. Indberetningspligt ved udenbysborgere

Definitionen af 'udenbysborgere' tager i denne orientering afsæt i borgere, som har folkeregisteradresse, og i øvrigt opholder sig i en given kommune, men henvender sig på et stofmisbrugsbehandlingstilbud i en anden kommune. Dvs. borgere, hvor borgerens handlekommune (dvs. den kommune, der visiterer til behandlingen efter både sundhedsloven og serviceloven) ikke er den samme som den kommune, hvor behandlingstilbuddet er placeret.

Det er borgerens opholds- og/eller bopælskommune, som er borgerens handlekommune, dvs. den kommune, der visiterer til behandlingen. Hvis behandlingen foregår på et behandlingstilbud i en anden kommune, har det ikke indflydelse på, hvilken kommune der er borgerens handlekommune.

I sådanne tilfælde vil det derfor fortsat være handlekommunen, der har ansvaret for, at behandlingstilbuddet indberetter til SMDB, også selvom behandlingstilbuddet er et kommunalt tilbud og er placeret i en anden kommune.

Et kommunalt behandlingstilbud, som borgeren bliver visiteret til af en anden kommune, skal således være opmærksom på, at det ikke er behandlingstilbuddet selv, der skal foretage myndighedsindberetningen. Behandlingstilbuddet skal dog typisk bistå med indberetning af oplysninger efter § 26 i bekendtgørelse om dataindberetninger på socialområdet (Skema 5, 6 og 7 i den blå del af indberetningsflowet).

Det vil dog være muligt for handlekommunen at indgå aftale med behandlingstilbuddet om, hvem der foretager registreringen i SMDB, men ansvaret for indberetningen af hele behandlingsforløbet tilfalder fortsat handlekommunen.

5. Borgereksempler

Nedenfor er angivet forskellige borgereksempler, hvor der kan være tvivl om, hvilken kommune der har visitations- og indberetningspligten til SMDB.

Boks 1: Borgereksempler med afsæt i tvivlspørgsmål

Borgereksempler 1: Udenbysborgere

Borger har folkeregisteradresse i København (Københavns Kommune er bopælskommune). Borger opholder sig på Vesterbro (København er opholdskommune).

Borger møder op på kommunalt behandlingstilbud for stofmisbrugere i Frederiksberg Kommune. Københavns Kommune er som bopæls- og opholdskommune forpligtet til efter hhv. sundhedslovens § 142 og servicelovens § 101 at sørge for, at borgeren tilbydes stofmisbrugsbehandling, selvom behandlingen foregår på et kommunalt ejet tilbud i Frederiksberg Kommune. Med mindre andet aftales, er det derfor Københavns Kommune, der skal stå for indberetningen af myndighedsdelen (den orange del) til SMDB.

Københavns Kommune kan aftale med Frederiksberg Kommune, at Frederiksberg Kommune varetager behandlingen. I den forbindelse kan Københavns Kommune aftale med Frederiksberg Kommune, at det ligeledes er Frederiksberg Kommune, der tager sig af indberetningen af tilbudsdelen (den blå del) til SMDB.

Selvom behandlingen foregår på et behandlingstilbud i Frederiksberg Kommune, og Frederiksberg Kommune indberetter tilbudsdelen (den blå del) til SMDB, så gør Frederiksberg kommune det på vegne af Københavns Kommune. Indberetningen skal således afspejle, at borgerens behandling hører ind under Københavns Kommune, som har ansvaret for visitation og opfølgning af misbrugsbehandlingen efter både §§ 101 og 142. Københavns Kommune indberetter således under myndighedsdelen, at de er handlekommunen, og tilsvarende indberetter Frederiksberg Kommunes behandlingstilbud på vegne af Københavns Kommune under tilbudsdelen, at Københavns Kommune er handlekommunen. På den måde bliver den orange myndighedsdel og den blå tilbudsdel koblet korrekt i SMDB.

Borgereksempler 2: Ophold på herberg forud for stofmisbrugsbehandling

Borger har folkeregisteradresse i Glostrup Kommune og opholder sig i Glostrup (Glostrup kommune er både bopæls- og opholdskommune).

Borger henvender sig og tager ophold på et herberg (§110 serviceloven) i Københavns Kommune. På herberget finder de ud af, at borgeren har misbrugsudfordringer og henviser borgeren til et behandlingstilbud for stofmisbrugere.

Selvom borgeren (midlertidigt) opholder sig på et herberg i Københavns Kommune, vil det være borgerens oprindelige opholdskommune (Glostrup Kommune), der skal visitere til stofmisbrugsbehandling efter § 101 i serviceloven, jf. retssikkerhedslovens § 9, stk. 7. Borgeren ændrer ikke folkeregisteradresse i forbindelse med sit ophold på et herberg.

Glostrup Kommune er som bopælskommune ligeledes forpligtet til efter sundhedslovens § 142 at sørge for, at borgeren tilbydes substitutionsbehandling. Glostrup Kommune kan aftale med Københavns Kommune, at Københavns Kommune varetager behandlingen. I den forbindelse kan Glostrup Kommune aftale med Københavns Kommune, at det ligeledes er Københavns Kommune, der tager sig af indberetningen til SMDB.

Selvom behandlingen foregår på et behandlingstilbud i Københavns Kommune, og Københavns Kommune indberetter til SMDB, så gør Københavns Kommune det på vegne af Glostrup Kommune, hvorfor indberetningen skal afspejle, at borgeren hører til Glostrup Kommune, som har ansvaret for visitation og opfølgning af misbrugsbehandlingen efter både §§ 101 og 142.

Borgereksempler 3: Forskel på bopæls- og opholdskommune

Borger har folkeregisteradresse i Haderslev Kommune (Haderslev Kommune er bopælskommune). Borger opholder sig på Christiania (Københavns Kommune er opholdskommune).

Borger henvender sig og tager ophold på et herberg (§110 serviceloven) i Frederiksberg Kommune. På herberget finder de ud af, at borgeren har misbrugsudfordringer og henviser borgeren til et behandlingstilbud for stofmisbrugere.

Selvom borgeren (midlertidigt) opholder sig på et herberg i Frederiksberg Kommune, så er det borgerens oprindelige opholdskommune (Københavns Kommune), der skal visitere til stofmisbrugsbehandling efter § 101 i serviceloven.

Til gengæld er det Haderslev Kommune, der som bopælskommune er forpligtet efter sundhedslovens § 142 til at sørge for, at borgeren tilbydes substitutionsbehandling. Københavns Kommune og Haderslev Kommune kan aftale med Frederiksberg Kommune, at Frederiksberg Kommune varetager behandlingen. I den forbindelse kan Københavns Kommune og Haderslev Kommune aftale med Frederiksberg Kommune, at det ligeledes er Frederiksberg Kommune, der tager sig af indberetningen af tilbudsdelen i SMDB. Frederiksberg Kommune kan indberette myndighedsdelen, hvis der overdrages rettigheder hertil fra Haderslev Kommune og Københavns Kommune.

Selvom behandlingen foregår på et behandlingstilbud i Frederiksberg Kommune, og Frederiksberg Kommune indberetter til SMDB, så gør de det på vegne af Københavns Kommune og Haderslev Kommune, hvilket indberetningen skal afspejle. Det betyder i praksis, at der skal foretages **to indberetninger**, da det ikke er samme kommune, som er ansvarlig for hhv. substitutionsbehandling efter § 142 og social stofmisbrugsbehandling §101. Dette gør det også muligt at afslutte behandlingsforløbene separat fra hinanden.

6. Borger flytter (permanent) kommune under igangværende forløb af stofmisbrugsbehandling – konsekvens for dataindberetning

I de tilfælde, hvor en borger flytter (permanent) til en ny kommune, vil borgerens opholdskommune ændre sig. Det betyder, at handlekommunen ændrer sig til den kommune, som borgeren tilflytter, både hvad angår behandling efter service- og sundhedsloven. Med dette menes, at det er den nye kommune, der skal træffe en afgørelse om det videre behandlingsforløb for stofmisbrug, fx i form af afslutning af et forløb eller (re)visitation til et andet behandlingsforløb.

I de tilfælde, hvor en borger skifter opholdskommune under et igangværende behandlingsforløb, skal den oprindelige opholdskommune afslutte det igangværende behandlingsforløb. Det skal kommunen gøre, også selvom borgeren ønsker at fortsætte i samme behandlingstilbud. Dette skyldes, at den oprindelige opholdskommune ikke længere har beslutningskompetencen vedrørende det eksisterende behandlingsforløb, da beslutningskompetencen nu ligger hos den nye opholdskommune ifm. borgerens flytning.

Kommunen, hvortil borgeren tilflytter, skal indberette et nyt behandlingsforløb, også selvom det muligvis blot er en fortsættelse af borgerens behandling på behandlingstilbuddet. Det er desuden en forudsætning for, at den nye kommune kan indberette et nyt behandlingsforløb, at den tidligere kommune har afsluttet sit behandlingsforløb. Det er derfor vigtigt, at dette gøres relativt hurtigt ifm. borgerens flytning.

Behandlingstilbuddet, hvor borgeren er i behandling, skal ligeledes udskrive borgeren (borger flyttet) og indskrive borgeren dagen efter, hvor der på den nye indskrivning angives den nye kommune.

7. Særligt om kobling af tilbuds- og myndighedsindberetning

Der vil for mange borgeres behandlingsforløb være indberettet oplysninger til SMDB fra både en kommune og et behandlingstilbud. Det er derfor vigtigt, at indberetningerne kan kobles til hinanden, dvs. at den del, som

behandlingstilbuddet indberetter, kan kobles til den indberetning, som kommunen har foretaget om selvsamme borger ifm. samme behandlingsforløb.

Et vigtigt opmærksomhedspunkt i den forbindelse er, at både kommune og behandlingstilbud skal angive, hvilken kommune der er borgerens myndighedskommune (handlekommune), dvs. hvilken kommune der har visiteret til behandlingen.

Ved indberetningen (for et behandlingstilbud) til SMDB vises automatisk borgerens bopælskommune (CPR-opslag) som myndighedskommune. Det bemærkes, at i SMDB går myndighedskommune under betegnelsen "Opholdskommune". Men som tidligere nævnt, er dette ikke altid den korrekte myndighedskommune at angive på indberetningen. I den sammenhæng er det vigtigt, at behandlingstilbuddet er opmærksom på, at den myndighedskommune, som de skal angive, kan være en anden end borgerens bopælskommune. Således skal behandlingstilbuddet sørge for at indberette den myndighedskommune, som de har været i kontakt med i forbindelse med behandlingens iværksættelse. Altså den kommune, der har visiteret den pågældende borger til social stofmisbrugsbrugsbehandling på behandlingstilbuddet.

Det kan også forekomme, at en borger møder op på et behandlingstilbud uanmeldt og uden forudgående visitation til behandling af en kommune. I sådanne tilfælde vil behandlingstilbuddet skulle kontakte borgerens opholdskommune, såfremt borgeren ønsker socialfaglig behandling, mens behandlingstilbuddet skal kontakte borgerens bopælskommune, såfremt borgeren ønsker sundhedsfaglig behandling.

I langt de fleste tilfælde vil bopæls- og opholdskommune være den samme, jf. afsnit om afklaring af myndighedsansvar for indberetning. Gennem dialog med den eller de relevante kommuner kan behandlingstilbuddet få information om, hvilken kommune behandlingstilbuddet skal angive som myndighedskommune i SMDB.

Såfremt behandlingstilbuddet indberetter en forkert myndighedskommune i SMDB, vil der være forskel på, hvem behandlingstilbuddet har angivet som værende myndighedskommune, og hvilken kommune der har indberettet myndighedsdelen. Det vil betyde, at indberetningen fra behandlingstilbud og myndighed ikke kan kobles, og Danmarks Statistik vil derfor udsende fejlliste til den kommune, som har indberettet myndighedsdelen.

Yderligere kan en kommune modtage en henvendelse fra Danmarks Statistik om, at der mangler en myndighedsindberetning fra deres kommune, da et behandlingstilbud har angivet dem som myndighedskommune på et behandlingsforløb for en borger, som de ikke har visiteret til behandling. Dette kan enten skyldes manglende tilbudstilknytning på myndighedsindberetningen, eller at behandlingstilbuddet har fået angivet forkert myndighedskommune.